

Havtorn

Plant for vildtet

Havtorn (<i>Hippophaë rhamnoides</i>)	
Højde	1-3 meter
Form	Krybende eller opret busk
Blomstringstid	Maj - juni
Frugtttype	Stenfrugt
Modningstid	September - oktober
Lys	Lyskrævende
Jord	Kalkholdigt sand
Fugt	Tør - middel
Vind	Meget hårdfør
Vårfrost	Hårdfør
Saltsprøjt	Hårdfør

Udbredelse

Havtorn har et meget vidtfavnende udbredelsesområde strækkende sig fra den irske atlantehavskyst over Centralasien til det vestlige Kina. Planten vokser i marginalområder, f.eks. tørre stepper og højlandsområder i Europa og Asien.

Beskrivelse

Havtorn er en op til 3 meter høj busk. Vækstformen er på nogle lokaliteter lav og krybende, andre steder opret. Grenene bærer talrige og

kraftige grentorne. Unge skud er brune og hårede, barken bliver senere grålig og afskalende. Bladknopperne er små og lys brune. Bladene er skruetillede, stive, 3-8 cm lange, smalle og lancetformede, blågrøn på oversiden og lys sølvgrå og håret på undersiden. Han- og hunblomster vokser på forskellige planter (tvebo). Blomsterne er ganske små og uanseelige. Busken blomstrer i maj til juni. Hunplanterne producerer ofte store mængder af orange, kødede stenfrugter. Modningen sker i september til oktober, men frugterne bliver ofte siddende på buskene til ind i vintermånederne, indtil de bliver spist af fugle.

Voksested

Artens voksested er primært bestemt af dens store lyskrav. I Danmark er havtorn en udpræget kystnær art, som oftest gror på kalkholdigt sand. Den tåler både vind og saltsprøjt. Sådanne lokaliteter findes bl.a. i Nordvestjylland og de sydøstlige øer. Hvor planten gror inde i landet er det oftest på sand eller grus, f.eks. gamle grusgrave eller i Nordjylland på gamle kystskrænter. Kraftig græsning fremmer havtorn ved at holde skyggegivende anden vegetation nede.

Anvendelse i landskabsplantninger

Havtorn kan anvendes i det meste af landet,

men arten udkonkurreres let af skyggegivende arter, hvorfor den kun bør plantes, hvor der er lyst og minimal konkurrence fra andre arter. Desuden trives den dårligt på sur jord, og tåler meget dårligt beskæring. Havtorn er velegnet til remisser og læhegn i klitter og på soleksponerede sand- og gruskranter i indlandet. Den danner gerne rodskud, og visse steder har den været anvendt til bekæmpelse af sandflugt. På rødderne findes rodknolde, som binder luftens kvælstof.

Havtorn spredes og selvfor ynges både ved frø og rodskud. Frugterne er en meget vigtig fødekilde for småfugle om vinteren.

Det antages at der er i hvert fald to veldefinerede økotypen af havtorn i Danmark: en nordvestjysk type med lav krybende vækst og en østdansk type med opret vækst.

Valg af plantemateriale

Skov- og Naturstyrelsen anbefaler, at der til landskabsplantninger bruges planter af en afstamning, der sikrer, at de er robuste og på lang sigt kan tilpasse sig eventuelle klimaændringer. Derfor foretrækkes genetisk brede danske frøkilder.

På hjemmesiden www.plantevalg.dk kan der hentes oplysninger om valg af frøkilde.

Anden anvendelse

Havtorn er en af de buske, som er højest beskattet pga. en række af anvendelsesmuligheder inden for fødevarer og naturmedicin. Bærrene af havtorn har f.eks. et højt C-vitamin indhold og bruges undertiden syltede. Dens frugter kan desuden anvendes til at lave juice af, men kan også anvendes til snaps, likør, sæbe, hudlotion mv. Andre plantedele af havtorn kan ligeledes anvendes til forskellige formål. I udlandet er der udviklet enkelte sorter, som kan producere store mængder af frugter.

Kilder

Anonym (1994). Træer og buske til skovbryn, læhegn og vildtplantninger. Skov-info nr.13. Tekst og redaktion: Skov- og Naturstyrelsen, Fællesudvalget for læplantning og Frøkildeudvalget.

Møller, P. F. og H. Staun (2001). Danmarks træer og buske. Politikens forlag.

Ødum, S. (1969). De vildtvoksende træer og buske. Danmarks Natur bind 6. Skoven side 143-199.

Fortegnelse over frøkilder, se www.frøkilder.dk

